

Till
Äldrenämnden
den 18 februari 2014

Inriktning på fördelning av medel för utveckling av demensteam i hemtjänsten

Äldreförvaltningens förslag till beslut

Äldrenämnden godkänner inriktningen på fördelning av medel för utveckling av demensteam i hemtjänsten.

1. Att hemtjänstutförare kan ansöka om medel senast 2014-03-03 för utveckling av specialiserade hemtjänstgrupper med inriktning mot personer med demenssjukdom oavsett ålder.
2. Att stadsdelarnas beställarenheter kan ansöka om medel senast 2014-03-03 för utveckling av arbetssätt med inriktning mot personer med demenssjukdom.
3. Paragrafen justeras omedelbart

Eva Frunk Lind
direktörAnnMarie Ståhl
avdelningschef

Sammanfattning

Alltfler äldre väljer att bo kvar och åldras i den egna bostaden och det gäller även personer med kognitiv svikt och/eller demenssjukdom. Att möjliggöra ett tryggt och bra kvarboende för den här gruppen kräver att hemtjänsten är utbildad och organiserad på så sätt att den enskilde och hans/hennes anhöriga får hjälp som är anpassad efter de specifika behov man har. Det finns ett stort behov att förbättra omsorgen av personer med demenssjukdom som vårdas i sitt egna hem.

Olika utvecklingsinsatser har gjorts sedan år 2011 inom området demens. Åren 2012 och 2013 har medel avsatts för att utveckla specialisering av hemtjänstgrupper. År 2012 gavs startbidrag till enheter som ansökte om medel och år 2013 fick de enheter som påbörjat utvecklingen året innan möjlighet att fortsätta sitt arbete. Förvaltningen föreslår att 2014 års medel ska kunna sökas av alla

hemtjänstenheter som vid ansökningstillfället har minst 40 kunder varav fem personer med demenssjukdom. Förutom kompetensutveckling och personcentrerat arbetssätt är ett mål att skapa ett multiprofessionellt arbetssätt som inkluderar även distriktssköterskan och biståndshandläggaren. För att möta den enskildes behov och möjlighet till samverkan föreslås att en del av utvecklingsmedlen riktas även till beställarenheterna i stadsdelarna.

Förvaltningen föreslår att äldrenämnden beslutar att de avdelade 18 mnkr för utveckling inom demensområdet inriktas enligt följande:

1. Privata hemtjänstföretagare och hemtjänstenheter i egen regi ges möjlighet att ansöka om medel utveckla specialiserad grupp med inriktning mot personer med demenssjukdom oavsett ålder.
2. Stadsdelarnas beställarenheter ges möjlighet att ansöka om medel för utveckling av arbetssätt med inriktning mot demenssjuka personer.

Bakgrund

I samband med beslut om budget för 2014 avdelade kommunfullmäktige 18 mnkr till äldrenämnden med uppdrag att fortsätta utvecklingen av hemtjänsten inom demensområdet.

Sedan år 2011 har det bedrivits utvecklingsarbete i syfte att stödja och underlätta en implementering av Socialstyrelsens nationella riktlinjer för vård och omsorg vid demenssjukdom i stadens verksamheter, såväl kommunala som privata. Äldreförvaltningen har tillsammans med landstinget uppdragit åt Stiftelsen Stockholms läns Äldrecentrum att bedriva en del av det arbetet. Under 2012 och 2013 har inriktningen varit att arbeta vidare med att stödja en samverkan mellan huvudmännen när det gäller demenssjuka i eget boende och deras anhöriga.

Alltfler äldre väljer att bo kvar och åldras i den egna bostaden och det gäller även personer med kognitiv svikt och/eller demenssjukdom. Att möjliggöra ett tryggt och bra kvarboende för den här gruppen kräver att hemtjänstenpersonalen är utbildad och verksamheten organiserad på så sätt att den enskilde och hans/hennes anhöriga får hjälp som är anpassad efter de specifika behov man har.

När det gäller personer med kognitiv svikt eller demenssjukdom är det viktigt att hjälpen ges av ett begränsat antal personer som har goda kunskaper om demenssjukdomar och hur de påverkar en

persons aktivitetsförmåga samt kan förhålla sig på ett bra sätt till de äldre. I Socialstyrelsens nationella riktlinjer för vård och omsorg vid demenssjukdom (2010) har *personcentrerad vård och omsorg* den starkaste rekommendationen (1). Personcentrerad vård- och omsorg innebär att personen och inte demenssjukdomen sätts i fokus. Att omvårdnaden ska kunna göras mer personlig och underlätta för personal att förstå beteenden och psykiska symtom ur den demenssjukes perspektiv. En förutsättning för att vård och omsorg ska kunna bedrivas personcentrerat är att den ges med kontinuitet vad gäller personal. En relation måste möjliggöras som tillsammans med personalens kunskap om personen och om demenssjukdomen utgör grunden för det personcentrerade arbetet.

Annat som lyfts upp i de nationella riktlinjerna är vikten av multiprofessionellt arbete för ett bättre helhetsperspektiv.

Flera projekt och satsningar har bedrivits inom Stockholms stad för att starta och utveckla specialiserade hemtjänstgrupper med inriktning demens. De utvärderingar som är gjorda pekar på goda resultat.

Äldrenämnden har avsatt totalt 18 mkr för utveckling av hemtjänst inom demensområdet åren 2012 och 2013:

För år 2012 gällde följande:

- alla hemtjänstenheter oavsett regiform kunde ansöka om ett startbidrag hos äldreförvaltningen för komma igång och starta specialiserade hemtjänstgrupper med inriktning mot personer med demenssjukdom.
- bidraget kunde sökas för att inventera kompetens och organisation, för att kartlägga nuläge, utveckla organisationen, för utbildningsinsatser samt för handledning/reflektion.

År 2012 ansökte 37 hemtjänstenheter om startbidrag och 34 enheter erhöll bidraget.

För år 2013 kunde medel sökas av de enheter som beviljats startbidrag år 2012. Skillnad mot år 2012 var att även yngre demenssjuka var målgrupp samt att de enheter som hade fler specialiserade grupper kunde söka medel för respektive grupp. För att stimulera ytterligare utveckling mot demens team tillkom kravet:

- att sträva mot ett teambaserat arbetssätt, vilket innebär att utveckla samarbetsformer med stadsdelens biståndshandläggare och den enskildes distriktssköterska.

År 2013 har 27 enheter och 36 specialiserade grupper fått utvecklingsmedel.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom äldreförvaltningen. Kommunstyrelsens pensionärsråd har tagit del av ärendet den 14 februari 2014. De fackliga organisationerna har tagit del av ärendet den 12 februari 2014.

Förvaltningens förslag och synpunkter

Erfarenheterna från det utvecklingsarbetet som pågått i hemtjänstenheterna är positiva. Det visar bla den studie som Stiftelsen Äldrecentrum gjort på uppdrag av Äldreförvaltningen och som utvärderar effekten av 2012 års medel. Förvaltningen tillsammans med Stiftelsen Äldrecentrum har också haft kontinuerlig kontakt med enheterna antingen genom besök eller nätverksträffar, där ett mål varit att sprida goda idéer och arbetssätt. Hemtjänstenheterna har främst använt medlen till kompetensutveckling och handledning för personal, organisationsutveckling inom enheterna och ett utåtriktat arbete mot primärvård och beställarenheter inom stadsdelarna.

Erfarenheter från år 2013 är att enheterna har haft svårt att få tillstånd planering tillsammans med distriktssköterska och biståndshandläggare kring den enskilde. Dessa svårigheter innebär att steget mot det multiprofessionella arbetssättet i demensteam är svårt att uppnå. Förvaltningen föreslår därför att en del av medlen för år 2014 ska avsättas till beställarenheterna i stadsdelarna för utveckling av deras arbetssätt. För att stimulera primärvården till samarbete och vårdplanering kring enskilda demenssjuka fortsätter förvaltningen samverkan med Hälso- och sjukvårdsförvaltningen.

Förvaltningen föreslår att 2014 års medel ska kunna sökas av alla hemtjänstenheter som vid ansökningstillfället har minst 40 kunder varav fem personer med demenssjukdom. Enheten ska minst ha en planerad specialiserad hemtjänstgrupp. För de enheter som tidigare erhållit medel ska gruppen vara i funktion. För varje grupp beviljas maximalt 200 000 kr.

Följande kvalitetskrav föreslås för de specialiserade hemtjänstgrupperna år 2014:

Organisation och ledarskap

Den specialiserade hemtjänstgruppen ska vara en definierad grupp personal inom hemtjänstenheten. En namngiven person med dokumenterade kunskaper inom demensområdet leder och samordnar gruppen. Organisationen ska beskrivas i det systematiska ledningssystemet.

Kompetens

Den specialiserade hemtjänstgruppens personal ska lägst ha grundläggande vårdutbildning motsvarande 1200 gymnasiepoäng på omvårdnadsprogrammet¹. Personalen ska ha genomgått Demens ABC och Demens ABC plus för hemtjänst. Personalen ska kontinuerligt få fördjupade kunskaper om olika demenssjukdomar och hur de påverkar aktivitetsförmågan samt kunskaper i bemötande och förhållningssätt. Gruppen ska ha schemalagd tid för handledning i arbetet för att fördjupa sina kunskaper och vidareutveckla metoder så att en personcentrerad omsorg² kan erbjudas.

Kontinuitet och kontaktmannaskap

De äldre som får omsorgsinsatser ska få det från så få personer som möjligt under alla tider på dygnet. En kontaktman som finns i den specialiserade hemtjänstgruppen ska ha huvudansvar för att samordna arbetet kring den enskilde under hela dygnet. Kontaktmannen är ansvarig för att den enskilde är delaktig i omsorgen och att tydliga genomförandeplaner upprättas och följs upp. Kontaktmannen ska också samverka med den enskildes anhöriga och sociala nätverk.

Teambaserat arbetssätt

För att fullt ut nå målen med en trygg och säker vård i hemmet krävs att utformningen och planeringen kring den enskilde sker utifrån ett helhetsperspektiv. Det innebär att samarbetsformer främst med stadsdelens biståndshandläggare och den enskildes distriktssköterska utvecklas samt att initiera samordnad individuell vårdplanering kring den enskilde där behov av detta finns.

¹ Allmänna råd SoSFS 2011:12

² Socialstyrelsens nationella riktlinjer

För att den specialiserade hemtjänstenheten ska kunna nå målet ”teambaserat arbetssätt” krävs att beställarenheterna är delaktiga i utvecklingen via sina biståndshandläggare.

Därför föreslås att stadsdelarnas beställarenheter kan söka utvecklingsmedel för att

1. systematiskt utveckla arbetssätt med syfte att delta i team,
2. utveckla kompetens inom området demens
3. utveckla den individuella bedömningen av demenssjuka personer.

Förvaltningen föreslår att äldrenämnden beslutar om de avdelade 18 mnkr för utveckling inom demensområdet inriktas enligt följande:

3. Privata hemtjänstföretagare och hemtjänstenheter i egen regi ges möjlighet att ansöka om medel utveckla specialiserad grupp med inriktning mot personer med demenssjukdom oavsett ålder.
4. Stadsdelarnas beställarenheter ges möjlighet att ansöka om medel för utveckling av arbetssätt med inriktning mot demenssjuka personer.